

Un barri de gats i canonges

Els vells casals de Palma mantenen tota una concepció del món. La ciutat antiga és un laberint de portals, patis i carrerons plens de silenci.

Dalt, patis dels carrers de Morey i Montesinos. Baix, patis del carrer de Sant Jaume.

El barri és venerable, noble i silenciós, amb carrers estrets i cases amples, que semblen deshabitades. Entre les volades dels casals, el cel fa vibrar el seu blau lluminós com una llançada. L'herba creix entre les pedres, amples com lloses. Rompen el silenci, de tard en

tard, remors de campanes."(Llorenç Villalonga: *Mort de dama*).

Els carrers que volten el barri de la Seu constitueixen una de les zones més atractives de Palma. En aquesta època de l'any, quan els estrangers s'allunyen momentàniament de l'illa, la ciutat re-

cupera el posat propi. Ja no hi ha grups de turistes que guaiten bocabadats els carrerons en silenci, ni s'hi senten veus que alterin el laberint dels portals i dels patis. Segurament ara és el moment d'endinsar-s'hi i descobrir, una altra vegada, la ciutat antiga.

A pocs metres de distància del passeig del Born, i no gaire lluny dels carrers de Sant Miquel i dels Oms, una de les principals artèries comercials de Palma, trobem un espai del tot diferent. Un lloc on el temps roman quasi immòbil, lluny del tràfic del món urbà.

La característica que més defineix el barri antic de Palma és la seva capacitat de sorprendre'ns. Rere l'austeritat d'un entorn on res no sembla sobrer, hi ha tota una profusió d'art i bellesa. Una profusió tan sols intuïda en recórrer els carrers d'edificis tancats a l'exterior.

Dalt, Palau Pívol. Baix, pati de la Casa Oleza. A la dreta, detall del pati d'aquesta última casa.

IL·LUSTRACIÓ

La característica que millor defineix el barri antic és la seva capacitat de sorprendre'ns. Rere l'austeritat d'un entorn on res no sembla sobrer, hi ha tota una profusió d'art i de bellesa. Una profusió tan sols intuïda en recórrer els carrers d'edificis tancats a l'exterior. Però la intuï-

ció es converteix en certesa si veim, a través d'alguna entrada mig oberta, els patis que inicien els palaus.

Va ser a la primera meitat del segle divuit, l'època de la consagració de l'alta noblesa i dels grans comerciants, quan les cases adquireixen el caràcter definitiu de palau,

encara que mai no se'ls ha donat aquesta denominació. Construccions que conserven encara trets dels primitius edificis gòtics, sotmesos a successives transformacions que ens aproximen a l'art del Renaixement. Els noms de Can Vivot, Can Callar, Ca Dona Mira, Can Dameto de

sa Quartera, Can Moragues des Racó, Can Granada, Can Fortuny, Can Rosselló, Can Fàbregues, Can Duzay, Ca N'Oleo, Can Quint... designen algunes de les cases on l'antiga noblesa mallorquina es va recloure. La majoria d'aquests casals, situats prop de la Seu o de les més anti-

Pati del carrer de l'Obispo.

JUAN CELIA

gues parròquies, són avui testimonis mig enderrocats d'un altre temps: l'esplendor de les Nou Cases, tota una concepció de la vida i dels homes, quan els nobles de Ciutat estaven convençuts de ser el centre del món i no es resignaven a acceptar les transformacions que, a principis de segle, trasbalsaren l'illa. Avui, l'harmonia d'una arquitectura feta realitat al llarg de molts anys de remodelacions i afegits no amaga la decadència d'aquests edificis amb un cost excessivament elevat de manteniment.

JOAN SUREDA

Don Joan Sureda i Villalonga (1669-1752), primer marquès de Vivot, encarregà la construcció del pati d'honor de Can Vivot, amb una de les escales interiors més monumentals de Palma i

que representa una ruptura definitiva amb la tradició gòtica mallorquina. Amb un seguit de sales decorades amb influències venecianes, Can Vivot és una de les cases més belles que actualment es conserven: una combinació d'objectes d'importació italiana, amb pintures murals a les parets, i elements tradicionals de Mallorca. La sala d'armes, l'alcova principal (les cortines del llit procedeixen d'un regal de Felip V al marquès de Vivot), la sala de música, i la biblioteca, plena de valuosos incunables i amb una vidriera del segle XVIII d'Antonio Soldati.

Can Cal·lar és una altra de les nostres joies arquitectòniques feta reformar, al segle XVI, per un membre de la família Dezcallar, Pere Abrí-Dezcallar, el senyor de la Bossa d'Or, un dels llinatges més antics de l'illa.

L'arquitectura de l'edifici és una mescla de tradició gòtica, renaixentista i barroca: la sala vermella, l'alcova rococó, el despatx-biblioteca...

Potser és el pati la part més significativa d'aquests casals. Producte del segle disset mallorquí, es tracta d'un espai sobri, tot de calma. El de Ca Dona Mira, on es conserva l'atmosfera de la casa senyorial urbana, és ben representatiu. La seva austeritat contrasta amb la sumptuosa decoració dels interiors de Can Pueyo: els mobles italians i mallorquins, les catifes angleses, les làmpares de vidre de Murano, els tapissos signats per Raes, les importants col·leccions de pintura. Pertot arreu trobam esplèndides manifestacions de l'arquitectura civil. El palau dels Dameto, Can Dameto de sa Quartera, una de les famílies de l'antiga noblesa de

Mallorca, originaris de Florència i establerts a l'illa des del segle XIV, n'és un altre exemple.

Casals que recorden un temps llunyà. El temps que Llorenç Villalonga va saber fixar en la seva obra, en crear uns personatges avui inexistents: els protagonistes perfectes del que ara és un escenari buit. Descendents de la conquesta de Mallorca, aïllats en un entorn sense estridències, els habitants dels vells casals iniciaven a principis de segle el camí de la pròpia decadència. Tota una concepció de la vida que anava desapareixent i de la qual Llorenç Villalonga esdevingué el cronista. El testimoni que es mou entre la tendresa i la ironia punyent; una veu avui només intuïda en recórrer les cases antigues. En un barri de gats i de canonges.

Maria de la Pau Janer